

FUNGUS

POPULAIR ORGAAN VOOR DE LEDEN VAN DE
NEDERLANDSCHE MYCOLOGISCHE VEREENIGING

Onder hooge bescherming van H.M. de Koningin-Moeder

„Suchst du das Höchste, das Größte? Die
Pflanze kann es dich lehren! Was sie willenlos
ist, sei du es wollend! Das ist 's.“

SCHILLER.

BIJ HET BEGIN VAN DEN EERSTEN JAARGANG

In de beide Aankondigingsnummers hebben wij getracht, met verschillende artikelen vorm te geven aan het karakter van Fungus, zooals wij dit hadden aangegeven in het artikel „Ons Terrein” (1e Aank. nr., blz. 3).

Uit spontane beoordeelingen van leden van de verschillende schakeeringen, waaruit onze Vereeniging bestaat, putten wij het vertrouwen, dat wij den goeden weg zijn ingeslagen, om Fungus te doen worden een nuttig orgaan van onze Vereeniging.

Reeds thans is ons gebleken, dat de rijkdom van stof voor Fungus zoo groot zal zijn, dat 't bescheiden aantal vellen druks, dat beschikbaar is, te klein zal zijn.

Wij doen daarom een beroep op onze leden, om door krachtige propaganda onze Vereeniging zoo te versterken, dat Fungus ook naar de letter in gewicht zal kunnen groeien.

In deze verwachting gaan wij met opgewektheid den Eersten Jaargang in.

DE REDACTIE.

VERGIFTIGING DOOR PADDENSTOELEN

I

Zoolang de Ned. Myc. Vereeniging bestaat is mij slechts één geval van paddenstoelen vergiftiging met doodelijken afloop in ons land ter oore gekomen. Het was het geval van een liefhebber in Den Haag, welke bekend stond als een zeer goed kenner; hetgeen niet verhinderde dat hij onder zijn Champignons een groene knolamaniet mede verzamelde.

Het eten van paddenstoelen is in ons land onder het volk niet populair, zooals in Duitschland, België en Frankrijk. Men heeft als het ware een tegenzin en angst voor de paddenstoelen, die men niet kent en zeker is dit een der oorzaken, dat men bij ons zoo zeldzaam van paddenstoelenvergiftiging hoort. Toch wordt meer en meer de paddenstoel, ook als voedsel, in ons land verzameld, en op iedere tentoonstelling onzer Vereeniging ontmoet men tal van menschen, die blijkten paddenstoeleneters te zijn. Zij komen meerendeels met vragen: „hoe men nu goede van giftige paddenstoelen kan onderscheiden?“, aan den anderen kant ook dikwijls als overtuigde kenners, welke in eigen oog niet bloot staan aan de mogelijkheid van een vergis. Toch blijkt dan bijna steeds deze overtuiging gegrond te zijn op een meening, een overlevering, zonder kritiek en zonder kennis. Het kan daarom niet genoeg herhaald worden, zonder deze laatste moet men niet beginnen met paddenstoelen te eten. De zeer verspreide meening, dat er middelen zijn om goede van giftige paddenstoelen te onderscheiden, is onwaar. Natuurlijk kan men gave, onaangevreten, niet rottende zwammen onderscheiden van die, welke meer of minder in staat van verrotting verkeerden of door maden zijn aangevreten, en zal men goed doen de laatste geheel te verwerpen. Men eet toch ook geen rottende groente, en zeker kunnen er bij die rotting in het vrij sterk eiwit-houdend materiaal, dat bovendien zooveel water bevat, ook wel giftige rottingsprodukten ontstaan, die tot vergiftiging aanleiding kunnen geven. Toch is dit niet allereerst de oorzaak van paddenstoelenvergiftigingen, deze wordt veroorzaakt door bepaalde giftige soorten, welke een giftig bestanddeel bevatten, reeds gepraeformeerd in het gezonde zwammenweefsel aanwezig, evenals dit met zoovele giftige planten onder de Phanerogamen het geval is. Wil men derhalve zeker zijn, dan moet men deze bepaalde soorten kennen en botanisch goed weten te onderscheiden. En dit is het, waaraan het bij bijna alle paddenstoelenetende leeken hapert. Zij hebben geleerd een of meer bepaalde soorten als eetbaar te kennen en zijn daar gerust op; zonder te weten dat er andere zijn, die er veel op lijken kunnen en die zeer giftig zijn. Wanneer de soort die zij plukken nu zoo karakteristiek is, dat men zich moeilijk kan vergissen,

zoals b.v. bij de Cantharellen, zal men ook dan vrij veilig uitgaan; zoo zij dit wel niet in die mate is, maar toch de voor verwisseling in aanmerking komende soorten niet zeer giftig zijn, zooals b.v. bij het onder *Boletus edulis* plukken met *Boletus felleus* het geval is, hetgeen naar mijn ondervinding niet zelden voorkomt, zal men zich wel een onaangenaam maaltje bezorgen en bloot staan aan meer of minder ernstige ziekteverschijnselen, maar het leven zal er niet mede gemoeid zijn.

Hoe zorgeloos het publiek trouwens is bij deze materie bleek mij op een onzer tentoonstellingen, waar een dame opgetogen was over de groote hoeveelheid truffels, die aanwezig was. Zij meende de *Scleroderma vulgare*, en toen ik haar daarop wees, was zij niet van meening te veranderen. Zij plukte die op haar buiten altijd en maakte er bij diners gebruik van in geweekten toestand. Nu zal het ook bij dezen zwam wel bij onaangename gevolgen blijven en geen levensgevaar dreigen maar men kan zich dan toch een behoorlijke intoxicatie op den hals halen bij een dergelijk wat overvloedig gebruik. Dit kan men overigens ook door vele andere paddenstoelen, ofschoon zij niet als giftig bekend zijn. Over het algemeen zijn paddenstoelen niet heel gemakkelijk verteerbaar en evenals alle spijzen, die men nuttigt, „te veel en te zwaar“; veroorzaken zij gemakkelijk indigestie en soms een belangrijke darmcatarrh. In deze gevallen heeft men sterk wisselende individueele gevoeligheid, zooals wij dit bij andere spijzen eveneens kennen en de ziekteverschijnselen bij een dergelijk te copieuse paddenstoelenmaaltijd kunnen het velen lastig genoeg maken.

Voedingsmiddelen welke veel cellulose bevatten liggen zwaar in de maag, en waar de zwamcellulose zeer naverwant of identiek is met Chitine, dat bij insecten en Crustaceae het skelet en pantser vormt, kan men zeer wel begrijpen dat zij moeilijk verteerbaar zijn. Wij zullen echter van deze secundaire vergiftigingen afzien en de eigenlijke giftige paddenstoelen wat nader beschouwen.

(Wordt vervolgd.)

M.

INLEIDING TOT DE KENNIS VAN PADDENSTOELEN

Omdat ons nieuwe blaadje ook bedoeld is voor die leden van de Mycologische vereeniging, welke nooit diepgaande studie van de paddenstoelen gemaakt hebben, voor wie dus de „Mededeelingen“ met hun geleerde kost te zwaar op de maag liggen, wil ik enkele leekepraatjes houden, waarvan hier nummer één.

Het is mijn bedoeling voornamelijk de beginners in te leiden in dit mysterieuze tooverland, waar heksen en duivels niet vreemd waren. Natuurlijk mogen de anderen daar ook van profiteren.

In dit eerste praatje wil ik voornamelijk de vraag beantwoorden: „Wat is een paddenstoel oftewel een zwam?”

Zie, wanneer we daarop antwoorden: „wel, dat is een plant” dan *zijn* we nog maar weinig opgeschoten, want een heeleboel menschen verstaan onder planten dingen met stengels en bladeren, soms getooid met bloemen en vruchten. — Maar wie een beetje meer aan plantkunde gedaan heeft, weet ook, dat er planten zijn, welke nooit met bloemen zijn getooid, zelfs niet met de meest eenvoudige als bij voorbeeld de katjes van bloeiende eiken etc., maar òf op de bladeren òf aan aparte organen sporen voortbrengen. De varens zijn daarvan wel het meest bekende voorbeeld. En al hebben deze menschen nooit de varens in de wilde natuur waargenomen, zij hebben er toch allicht enkele in hun woonkamers of serres gekweekt en de sporenhoopjes op den onderkant van de bladeren waargenomen.

Sporen *hoopjes!* Want elk bruin spikkeltje van een millimeter grootte herbergt honderden sporen. De sporen zijn dus heel erg klein? Juist! Ze zijn als stof.

Zulke sporeplanten nu zijn ook de paddenstoelen.

Deze planten echter hebben *geen* bladeren.

Dit zal zeker ieder mij toegeven, die wel eens paddenstoelen zijn aandacht waardig keurde. Bij geen van de honderden exemplaren, welke men op de tentoonstellingen der Mycologische Vereeniging heeft bekeken, was iets te zien van bladeren, zooals bijv. bij varens en bloemplanten. Noch van stengels!

En toch: zoiets als een stengel bezitten de paddenstoelen wel, al heeft u die misschien ook nooit gezien.

Nu het weer paddenstoelentijd is (die al in Mei kan beginnen) moet u eens een paddenstoel voorzichtig uit den grond halen en dan van onder nauwkeurig zijn steel, dus zijn *voet*, bekijken. Al licht ontdekt ge daar heel fijn wit schimmelachtig weefsel. Misschien wel schimmelachtige draden. Welnu, dat zijn de stengels van de paddenstoelen, maar men noemt dit schimmeldradig weefsel het *mycelium*.

Dit mycelium is gegroeid uit een spore.

Zoo'n spore is maar een heel klein dingetje, waarbij een puntje, dat u gewoon is met uw pen achter een zin te zetten, een reuzending is.

Misschien herinnert u zich nog wel, hoe men op de tentoonstellingen onzer vereeniging sporenfiguren liet zien op glaasjes. Men legde eenigen tijd een hoed van een paddenstoel op glas of papier, liefst donkergekleurd papier, waarop de lichtgekleurde sporenfiguren goed uitkwamen, en ziet na enkele uren was er op het glas of papier een mooien „afdruk” verkregen der plaatjes van den paddenstoel.

Van die plaatjes waren de sporen rustig neer gedaald, en, omdat

ze wat kleverig waren, vastgehecht op den bodem, waarop ze terecht kwamen.

Die sporen zijn ongelooflijk klein en voor het bloote oog onwaarneembaar.

Ik zal probeeren u van de grootte een voorstelling te geven. Neemt u even een maatlatje, waarop de centimeters in millimeters zijn verdeeld. Zet nu twee stipjes op uw papier, juist een millimeter van elkaar af en probeert nu eens, hoeveel kleine stipjes u daar tusschen kan zetten. Niet zoo erg veel, nietwaar? Maar als die stipjes sporen waren, dan zouden er wel honderd tusschen gelegd kunnen worden, ja, heel vaak twee honderd en nog meer. Als u heel scherp met erg fijne lijntjes een hokje teekent, dat een millimeter lang en breed is, een vierkante millimeter dus, dan kunnen van de meeste sporen er meer dan tienduizend ingelegd worden en van sommige zoo'n vijftig à zestigduizend.

Ik hoop, dat u zich nu een voorstelling kunt maken van de grootte (eigenlijk moest men zeggen van de kleinte) der sporen. En uit één zoo'n spore groeit nu het schimmelig weefsel, dat paddenstoelen voortbrengt, het mycelium der paddenstoelen dus. En wat is nu een paddenstoel? Of liever: als we het mycelium gaan vergelijken met den stengel van een zaad- of bloemplant, waarmee moet men dan den paddenstoel vergelijken? Ik zou zeggen: met een vrucht, of liever met een vruchtlichaam. Zoiets als een aardbei bijvoorbeeld, waar een zacht vleezig voorwerp de voorwerpjes draagt (de „pitjes”) waaruit zich weer een aardbei kan ontwikkelen.

JOMAN .

BEKEERD

„Neen Paddenstoelen, daar begin ik nooit aan,” had ik vaak beweerd met steeds stijgende overtuiging. Wat is daar nu aan. . . . Allemaal een hoed met plaatjes op een steel; de één groot, de ander klein; de één zus, de ander zóó van kleur; doch allen gelijk van vorm en opbouw.

Vergelijk daar nu eens mee de „hoogere planten”, wat een einde-looze variatie; hoe fraai de aanpassingen aan zeer verschillende omgeving; hoe wonderbaarlijk de bestuivingsinrichtingen, zeker voor geen twee planten gelijk; en hoe interessant de geographische verspreiding.

Tot ik in den zomer van '27 eens weer bezocht één der voorposten van den Centraal-Europeeschen plantengroei: de *Equisetum maximum*, de reuzenpaardestaart in een bosch op oerouden bodem bij Lossler.

En daar stonden paddenstoelen in velerlei kleur, rooden en groenen, sommigen rood met groen, en anderen overheerschend groen

met een rood tintje. Er stonden groote en kleine paddestoelen; paddestoelen met bollen hoed en met opgeslagen randen. . . . „Wat *zijn* ze voor het bosch, en wat is het bosch voor hen ? Waarom vind ik het belangrijk, dat hier die reuzenpaardestaart één zijner voorposten heeft uitgezet, en waarom negeer ik die paddestoelen, alsof ze niet in 't landschap thuis behoorden?"

Ik voelde me als schuld bewust, en ben zoo spoedig mogelijk met een kenner naar 't zelfde bosch getogen. En ik wees hem al die soorten: groenen en rooden, rooden met een groen, en groenen met een rood tintje, grooten en kleinen, exemplaren met bollen hoed, en zulke met opgeslagen hoedranden, en ik vroeg hem: „wat is dit en wat is dat, hoe heet deze en hoe heet die?" en 't antwoord luidde stereotyp:

„— *Russula cyanoxantha* — alles één soort."

Dat was wel een kleine desillusie, maar we vonden ook Amanieten en slijmstelen, *Mycena*'s en *Marasmius*-soorten.

Maar mijn kennis zeide: „Hier staat niet veel, je moet maar eens met ons medegaan naar 't Smalenbroek."

Wat graag natuurlijk.

En daar op 't Smalenbroek heeft de hr. Hogeslag me ontvouwd de wonderen van de paddestoelenwereld.

Wat een eendelooze en onverwachte wisseling van vormen en kleuren; wat een vraagstukken, die voor de Phanerogamen reeds lang zijn opgelost, en gemeen goed werden, liggen hier nog nauwelijks gesteld.

Zeer ijverig ben ik aan de studie geslagen; stapels zwammen lagen op mijn werktafel; 't volumen van mijn boeken vermeerderde schrikbarend, en nog schrikbarender de rekening van den boekhandelaar.

Vaak voerde ik 's nachts een gesprek met mijn objecten, omkleedde ze met alle hulselen van menschelijke waardigheid, en trachtte ze een diagnose te ontlokken.

Wat een prettige excursies heb ik achter den rug. 't Smalenbroek, Twikkel, De Lutte en 't Borchbosch, 't zijn woorden die me toeklinken als een juichkreet.

En met wat een super-enthousiasme heeft onze actieve fiscus, met wien ik een soort van mycologisch compagnonschap mocht sluiten, me steeds gestimuleerd.

Veel heb ik van hem geleerd; b.v. hoe een volwaardig mycoloog virtuoos moet zijn, in 't te voorschijn tooveren van fleschjes, dozen, sigarenkisten en cacao's van allerlei formaat uit ieder zijner zakken.

Wat waren we verheugd als daar uit een drooggeloopte beekje, of van achter een dor blad, een merkwaardigheid te voorschijn kwam.

Ik geloof, dat paddestoelen alleen maar in 't najaar groeien,

om ons niet tot tè verwoede mycologen en. . . tot tè eenzijdige
mensen te maken. HUYSMAN.

DE SCHOOLJEUGD EN DE PADDENSTOELEN

Eenige jaren geleden vertelde ons medelid Van Booven in een Feuilleton over „Paddenstoelen” (N. R. C., 12-9-'27, Ocht.bl. A) van een Gooisch jongetje, dat op de vraag van zijn leeraar, wat paddenstoelen zijn, in grappige wanhoop maar gewezen had op de bekende paaltjes van den A.N.W.B., omdat hij van paddenstoelen niets af wist. Van Booven knoopte daaraan vast eene herinnering uit zijn eigen jeugd: „hoe ik als jongetje in een weiland ergens in 't oosten van Overijssel eens vele paddenstoelen vond. Ik was bekoord door de blankheid en de mooie kleur van de rose plaatjes onder die zwammen. Maar toen ik ze aan mijn geleider toonde, maakte hij een misprijzend gebaar en beval: „Gooi weg die vuile giftige dingen.” Doch ik weet nu wel heel goed, dat de paddenstoelen, die ik toen had gevonden, tot de alleredelste eetbare soorten hebben behoord, en dat het *Psalliota campestris* geweest is de soort, waarop door liefhebbers, en niet het minst door mij zelf, thans zoo ijverig jacht gemaakt wordt, wanneer het weder gunstig voor den zwammengroei is.”

In *De Wandelaar*, nr. 2 schreef P. J. Schenk: „Want wat leerden we in onze jeugd van de levende natuur?”

Gelukkig is sedert de jeugd van Van Booven en van Schenk veel verbeterd, maar zeker kon de jeugd nog wel iets warmer gemaakt worden voor de paddenstoelen als wondre dingen in de natuur.

Met veel genoegen zagen wij ons medelid frater Wilhadus op zijn school aan 't werk.

Op ons verzoek gaf hij onderstaand schetsje:

*„Altijd weer opnieuw worden wij bekoord door de
tinteling in de ziel van een kind, dat een ontdekking
doet en zich verwondert over de ontzaglijke werkelijk-
heid in al datgene, wat de Schepper aller dingen
schiep!”*

Dr. U. Ph. Lely.

't Is begin September. De leerlingen zijn pas 'n paar weken in hun nieuwe klas — de zesde. Wat blijge gezichten als Maandagmiddag het natuurleer-uurtje gekomen is. Reeds in de vorige klas wisten ze het: Maandagmiddag half vier natuurleer, als wij in de hoogste zitten.

Heerlijk! dan is het les over dieren en planten en. . . paddenstoelen. Nu zijn ze er en 't is Maandag. Al dagen te voren hebben ze gevraagd of het over paddenstoelen zal gaan. „Mogen we er mee-brengen, ik heb Zaterdagmiddag tijd; dan ga ik met Vader naar de

bosschen met de fiets en 'k neem een groote doos mee. Mag het ?” En als dan gelegd is: „Ja!” dan glunderen ze van plezier.

Maandagmorgen! Daar komen er twee de klas in, vóór schooltijd. Ze zijn zwaar beladen: elk een doos vol paddenstoelen, fijn verpakt tusschen mos en gras. Met 'n hartelijk: „Ha, prachtig, ben je er al, veel gevonden, pak maar eens uit,” worden ze ontvangen. Heel voorzichtig wordt de doos geopend, nog voorzichtiger begint de uitpakkerij.

„Kijk eens, wat 'n leuke, die groeide zoo maar op 'n dooie boomstomp ! Wat is het?”

„Oh, wat 'n groote, die stond langs den zandweg in 't gras; hoe heet ie; kun je die opeten!”

„Hier nog al een. Voorzichtig, hij heeft maar een heel dun steeltje; wat 'n snoeperig ding, die zoek ik er den volgenden keer nog veel meer.”

„Hier is 'n rare, erg glibberig, m'n zusje was er vies van; ik niks hoor, is die eetbaar? Nee, hè!”

„Onderin ligt nog een heele gekke, een zonder steel, die zat tegen een paal, 'k heb hem er met een mes afgesneden, 't is net kurk.”

Ondertusschen zijn er vier, vijf andere leerlingen binnengekomen met kistjes en dozen. Als er op de speelplaats gebeld wordt is het uitpakken nog niet heelemaal klaar. „Nou, jongens, vlug, mooi op 't tafeltje leggen, hoor, als we dadelijk binnenkomen moet het klaar zijn.”

Daar komen ze in de klas. Allen naar het tafeltje, want er is niet gezegd: recht naar je plaats gaan. Wat 'n plezier hebben ze! Ze vinden het leuk, die stadsche heertjes. Sommigen kunnen er maar moeilijk af blijven: ze willen de zwammen zien van boven, van onder, van alle kanten; ze moeten ze betasten, voelen of ze zwaar zijn. „Zitten!” en allen gaan naar hun plaats.

„Van middag begin ik te vertellen hoor; ik dank je vast dat je zooveel hebt meegebracht.”

In opgewekte stemming begint de rekenles, blij als ze zijn dat vanmiddag over paddenstoelen verteld zal worden. —

Zoo opgevat zal het schoolprogramma wel niet worden overladen, noch beschouwd worden als een kapstok, waarvoor prof. Gunning zoo bang is ¹⁾ maar wel bij de jeugd de belangstelling,

¹⁾ In „Paedagogische Studiën” van Nov. '27 haalt Prof. Dr. J. H. Gunning met instemming een Deensch schrijver aan, die het streven hekelde, om alle schoone zaken in de school te doen onderwijzen, o.m. met: „wanneer een econoom uitrekent, dat er te veel paddenstoelen in 't bosch nutteloos te gronde gaan – de school! Een uur paddenstoelenkunde”.

erbieid en liefde voor de levende natuur worden vergroot, en hun eigen leven vermooid.

GROENE SCHIMMELS

In Engeland worden speelgoed en snuisterijen in enkele plaatsen verkocht, welke gemaakt worden van groen hout, dat niet gekleurd wordt, doch zoo in de natuur gevonden. Zij zijn bekend onder den naam Tunbridge-waren.

Dit groene hout dankt zijn kleur aan het voorkomen van een zwam, welke in al zijn deelen intensief groen is gekleurd en het hout met zijn zwamdraden geheel doorweven heeft.

Deze zwam, waarvan de wetenschappelijke naam is *Chlorosplenium*, behoort tot de zgn. zakjeszwammen (Ascomyceten) en wel tot de orde der Discomyceten (onder-orde Pezizineae, familie: Helotiaceae).

De zwam veroorzaakt het zgn. Groenrot van hout en komt blijkens de opgave van OUDEMANS ook in ons land voor, nl. de soort *Chlorosplenium aeruginosum* (Oeder) de Not. Op de tentoonstellingen van de Ned. Mycologische Vereeniging was de zwam steeds vertegenwoordigd door een klein stukje groen gekleurd hout bij de fraaie inzending van den Plantenziektenkundigen Dienst te Wageningen. Bevreemdend is het, dat de zwam op de vele excursies onzer leden, tot in de laatste jaren, nimmer is gevonden. Op de laatste tentoonstelling was er materiaal van aanwezig bij de inzending van de Houtvesterij „Breda”, afkomstig uit het Liesbosch, alsmede van de Ned. Heide Maatschappij en werd zij verder in groote hoeveelheid gevonden bij de excursie op Rust en Vrede te Wassenaar, waarbij ook de vruchtlichamen werden waargenomen. Zij komt, volgens ons verstrekte mededeelingen, de laatste jaren ook in Twente herhaaldelijk voor.

De groen gekleurde schimmeldraden vormen schotelvormige groene vruchtlichaampjes. Er zijn verschillende soorten bekend, waarvan de twee voornaamste zijn *Chl. aeruginascens* en *Chl. aeruginosum*, welke zich behalve door de sporen o.a. onderscheiden, doordat de eerste zittende, de tweede gesteelde vruchtlichaampjes bezit.

De groene kleurstof is het onderwerp geweest van meer dan één scheikundig onderzoek en is in zuiveren gekristalliseerden toestand uit het hout afgescheiden.

Laat men op zijn wandelingen eens op deze zwam letten en eens nagaan of beide genoemde soorten in ons land voorkomen.

M.

FUNGILORE

„De vermenschelijkte Duivel bewoont natuurlijk een huis en heeft dus huisraad noodig”.

„Zijn stoel is de Paddestoel, welke daarom ook *Duivelsstoel* heet: Satan rust dikwijls, in de gedaante van een pad, die een vervloekt dier is, op deze zetelvormige Kryptogame.”

„Het snel en wonderlijk ontstaan van het *Duivelsei*, het snel en wonderlijk spruiten en groeien en vergaan van den uit dit ei stijgenden Phallus (stinkzwam), hetgene Junius als een mirakel achtte, het koude en loodzware vocht, de geur, „soo swaer stinckende, dat een heele camer daer mede can vervult worden”, de wonderlijke vorm van het gewas, het feit, dat vliegen en katten — heksendieren naar het volksgeloof — deze zwam zoeken, en met behagen en zonder letsel ze opzuigen en eten — van Ravelinghen bekend dat zelf gezien te hebben — dat alles moest de verbeeldingskracht van het lichtgeloovige volk gaande maken, en de *Duivelseieren*, evenals de er uit ontstane *Phallus* werden tot voedsel van Duivel en Heks en Toovenaar en „tot een offerande aen den Duyvel toege-eygent ende gegheven”. — De Franschen heeten ook deze zwam *Oeuf de Diable* (Duivelsei); de Hoogduitschers *Teufelsei*, daarnaast *Hexenei*, omdat alles wat den Duivel van dienst is, door Tooveressen wordt gebezigd.

Zoo maakt Is. Teirlinck (*Flora Diabolica*, blz. 85 en 101) ons duidelijk het innige verband tusschen de planten en het volksgeloof uit vroegere eeuwen in ons werelddeel.

Dat wij hier op 't spoor zijn van diep menschenlijke, algemeene verschijnselen, blijkt wel, wanneer goed wordt waargenomen bij primitieve volken van heden.

„Ge loopt met een Karaïb door het bosch en ge wordt den benauwendenden geur van zekeren grooten paddestoel gewaar. Yoroka Wotomipo, zegt de Karaïb: „de schurft van den boozen geest.” En een ander soort paddestoel, dien gij in 't bosch ontmoet, die breed is en dik en vies en dien ge daarom niet durft aanraken is het „kassave-brood van den boozen geest = yoroka toporika-ri”. „Om dien paddenstoel tot zijn dagelijksche spijs te nemen is de yoroka niets te goed.” Zoo deelt Pater W. Ahlbrinck, C. ss. R. missionaris onder de Karaïben (Zuid-Amerikaansche Indianen), mede in zijn belangrijke studie in het Missiewerk, jrg. 1925—'26.

F.

VONDSTEN IN DE PERS

„*Cath. Cool-fonds*”.

In de April-afl. van *Natura* is opgenomen de agenda voor de Vertegenwoordigende Verg. van de Ned. Nat. Hist. Ver. te Haarlem op 24 Aug. a.s. Daaruit blijkt, dat het Hoofdbestuur voorstelt

de oprichting van een „Catharina Cool-fonds” als een daad van piëteit en dankbaarheid tegenover wijlen deze voorgangster op het gebied der Nat. Hist.

Het doel van dit fonds zal zijn:

a. bevordering van de kennis der Natuurlijke Historie (in het bijzonder der Mycologie);

b. bescherming van terreinen, die uit natuurhistorisch oogpunt belangrijk zijn.

Glimmerinktzwam.

(*Coprinus micaceus* (Bull) Fr.) Padd. boekje, nr. 66. — Over dezen zwam is een vlugschriftje uitgegeven door het New York State Agricultural Experiment Station, Geneva. (Bull. 555)¹). Hieruit blijkt, dat deze zwam in Amerika als voedsel nogal van belang schijnt te zijn, althans meer dan bij ons. Hij groeit er voornamelijk aan den voet van iepenstronken, maar ook op stammen van enkele eschdoornen (*Acer saccharinum*, var. *rubrum*) en van den bitteren wilg (*Salix purpurea*). De groei schijnt soms bijzonder weelderig te zijn: van een enkelen iepenstam werd in een zomer maar liefst 38 pond van dezen zwam geplukt!

Dit is misschien wel iets van belang voor Nederlandsche mycophagen!

Merkwaardig gevormd eekhoortjesbrood.

In de April-afl. van Kosmos komen 2 afbeeldingen voor van een merkwaardig eekhoortjesbrood (*Boletus edulis*), waarvan de steel niet den bekenden knotsvorm heeft, maar kort boven den grond sterk vertakt is in de richting van den hoed, terwijl diepe groeven in iedere vertakking wijzen op de neiging tot verdere vertakking. De massa der sporenbuisjes aan den onderkant van den hoed is sterk geplooid tot kussentjes, de bovenkant van den hoed is sterk gegolfd.

Deze paddenstoel is in den laatsten herfst in Noord-Oostenrijk gevonden door den heer ZITKA, die hem opzond naar den privaat docent Dr. H. LOHWAG te Weenen.

Deze beschouwt de zeldzame afwijking als een terugslag (atavisme) naar een der vroegere vormen in de lange ontwikkelingsreeks tot den huidige vorm.

In die lange reeks staan onderaan de koraalvormen, met enkel vertakkingen, en iets hooger de veelhoeden als de Eikhaas (*Polyporus frondosus*): veel vertakkingen, iedere tak met een afzonderlijken hoed.

De terugslag uit zich bij het gevonden exemplaar alleen in den

^x) Zie: het Bot. Zentralblatt, Bd. 14 (N.F., p. 165, 1929), waarin het betreffende Bulletin besproken wordt.

steelvorm, maar Dr. LOHWEG acht het waarschijnlijk, dat ook wel eens gevonden zal worden een Eekhoortjesbrood met een vertakten steel, waarvan iedere tak een zelfstandig hoedje draagt¹⁾.

Paddenstoelengerechten.

In het Avondblad van de N. R. C. van 9 Maart komt eene uitvoerige beschrijving voor van een „Feestmaal op het Yamen”. Het valt op, hoe op het typische Chineesche menu allerlei paddenstoelen gerechten voorkwamen.

Bij de voorgerechten: schaaltes met *fijngesneden paddenstoelen*. In de reeks van inleidende schotels: kleine vogels en patrijzen gevuld met kastanjes en selderie en drijvend in *paddenstoelensoep*; karper en *champignons* en bamboeschijfjes; en *paddenstoelensoep*. Ten slotte bestond het eigenlijke maal uit: reepjes rauw vleesch, selderie, prei en *paddenstoelen*, die door de gasten in kokend water werden gelegd, gekookt daaruit werden opgevischt en met gekookte rijst opgegeten.

Schimmelplaagbestrijding met sluipwespjes.

Het suikerriet op Java heeft te lijden van een roetdauwschimmel, behoorende tot het geslacht *Capnodium*, een verwant van de bekende eikenmeeldauwschimmel, die zooveel eikenloof onoogelijk vuil wit maakt, alsmede van den kruisbessenmeeldauw en van den druivenmeeldauw, die zooveel schade hebben aangericht.

De dauwschimmels behooren tot de sporen-in-zakjes-zwammen (*Ascomyceten*) en wel tot kernzwammen (*Pyrenomyceten*), waarbij de sporenzakjes (*asci*) uitmonden in holten onder het oppervlak. De zwamvlok (*mycelium*) groeit in hoofdzaak op de oppervlakten van bladen, stengels enz. van de planten, waarop het met zuigdraden parasiteert.

De bedoelde roetdauwschimmel ontwikkelt zich op de uitwerpselen van witte wolluis, die ook al leeft ten nadeele van het suikerriet. Het is nu op het bekende proefstation van de Javasuikerindustrie te Pasoeroean aan Dr. HAZELHOFF gelukt, om het optreden van een natuurlijken vijand van de wolluis, een bijna onzichtbaar klein sluipwespje, zoodanig te bevorderen, dat de roetschimmelplaag daarmee afdoende wordt bestreden.

Dr. V. J. KONINGSBERGER, die hieromtrent een en ander mededeelde in de Januari-verg. van de Ned. Bot. Ver., vertelde nog als aardige bijzonderheid, dat de heer en mevrouw HAZELHOFF van

¹⁾ In Oct. '20 vonden wij aan den noordrand van het Mastbosch te Princenhage een groep Roodkapjes (*Boletus rufus*), waarbij verschillende philippinen en exemplaren met vertakten steel. Een exemplaar had honderde vertakkingen, die bij den hoed eene gezamenlijke doorsnede hadden van bijna 11 cM. De afstand van den grond tot den onderkant van den hoed bedroeg ongeveer 8 cM. Ook hierbij was de bovenkant van den hoed sterk gegolfd en de onderkant kussenvormig geplooid en gegolfd.

het ingewikkelde, bijna onzichtbare, biologische proces een film maakten, waardoor het mogelijk is, om het zeer vergroot te laten zien aan de planters enz. (zie verslag in N. R. C. 29-1-'29 Ocht. A). Wederom een belangrijk voordeel voor de cultures behaald door de wetenschappelijke vorschers, wier arbeid van onschatbare economische beteekenis is. Op de uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek is dan ook zeker van toepassing de raadgevende spreuk: „de kost moet voor de baet uyt“.

Een antieke in steen gebijtelde paddenstoel.

In het Mei-Juni nummer '29 van het Amerikaansche tijdschrift *Mycologia* doet John W. Harshberger van de Universiteit van Pennsylvanië eene mededeeling over „An Ancient Roman Toadstool carved in stone“. Hij bezocht verleden jaar de door de Franschen in oostelijk Algiers blootgelegde ruines van Thamugadi (Timgad), welke stad omstreeks 100 j. n. Chr. op last van keizer Trajanus aan den voet van de Aures bergen was gesticht tot beteugeling van de Berberstammen, maar in 534 n. Chr. door dezen werd verwoest en sedert nagenoeg volkomen onder het woestijnzand was bedolven.

Op de voornaamste marktplaats werd Harshberger's aandacht getrokken door twee groote steenen met lofwerk, die deel hadden uitgemaakt van de colonnade rond die markt. De eene had als ornament wijngaardranken en druiventrossen, de andere acanthus bladeren rondom een paddenstoel. Van den paddenstoel waren zeer duidelijk zichtbaar de plaatjes en de steel met zak om den voet.

Op de fotoreproductie, die bij het artikeltje behoort, hebben wij noch manchet, noch ring kunnen waarnemen, terwijl daar ook niet over gesproken wordt.

Harshberger veronderstelt, dat deze — wellicht oudst bekende — afbeelding in steen van een paddenstoel een giftige soort voorstelt.

Hij deelt niet mee, op welke gronden hij daartoe besluit, zoodat twijfel mogelijk blijft.

Bij de oude Romeinen waren eetbare paddenstoelen bekend, vooral de lekkerste van alle paddenstoelen, de — bij ons niet voorkomende — keizerzwam (*Amanita caesarea*), die door hen zelfs „godenspijs“ werd genoemd en niet door slaven maar slechts door de gemalinnen mocht worden toeberaid in schalen van edel metaal. Van de mogelijkheid, om deze keizerzwam te verwarren met de zeer giftige vliegenzwam (*Amanita muscaria*), maakte keizerin Agrippina gebruik, om haar gemaal Claudius bij „vergissing“ te dooden (zie *Het Paddenstoelenboekje* van Cool en v. d. Lek, blz. 92 en *Het wondere leven der Paddenstoelen* van v. d. Ven, blz. 149).

BOEKAANKONDIGING

L'Empoisonnement par les Champignons et particulièrement les intoxications dues aux Agaricacées du Groupe des Clitocybe et du Groupe des Cortinarius, par Dr. E. Martin-Sans, Paris, Lechevalier, 50 francs.

Hetgeen ons bekend is omtrent de giftigheid der paddenstoelen berust, in tegenstelling met hetgeen het geval is bij de giftige hoogere planten, slechts voor een klein gedeelte op experimenteel wetenschappelijk onderzoek, doch meerendeels op empirische gegevens. De moeilijkheid bestaat veelal in het verkrijgen van een voldoende hoeveelheid materiaal op een gegeven oogenblik, bij het bekende gemakkelijke bederf van de paddenstoelen en in den aard van het vergift. Daarbij komt de moeilijkheid om bij de empirische gegevens voldoende zekerheid te verkrijgen omtrent de juiste diagnose van den gebruikten zwam, ook wegens de verwarring in de nomenclatuur. Kritische literatuurstudie vormt dan ook een belangrijk deel bij de beoordeeling van de giftigheid. Zoo ook in dit boek. Na een overzicht van de verschillende vormen van paddenstoelenvergiftiging, naar hun klinische verschijnselen en een hoofdstuk over de classificatie van de Agaricineae en de plaats van de behandelde groepen der Clitocybe en Cortinarius, worden deze beide groepen en onder de laatste vooral *Inocybe* behandeld, op grond van literatuuronderzoek, eigen gegevens en experimenten. Van belang is daarbij hetgeen blijkt omtrent de zeer belangrijke giftigheid van verschillende der kleinere witte Clitocybe's, voornamelijk *Cl. dealbata* en *rivulosa*, welke blijkbaar een soms even groote hoeveelheid muscarine kunnen bevatten als de giftige *Inocybes* (*lateraria* = *Patouillardi*). Ten opzichte van een en ander is het werk zeer gedocumenteerd en blijkt er eens te meer uit het onhoudbare van het vroegere dogma, dat er maar *enkele* zeer giftige soorten paddenstoelen zijn, met name de met een volva voorziene soorten. Naast de vroegere Fransche werken van Gillot (1900) en Sartory en Maire (1921), heeft dit werk voor de studie der giftige paddenstoelen zijn onmiskenbare waarde. De lezing kan den belangstellende ten volle worden aanbevolen.

M.

MEDEDEELINGEN VAN HET BESTUUR

Uitslag v. d. Prijsvraag.

De jury voor de prijsvraag (zie blz. 14 van het 1e Aank. nr.) bestond uit de leden:

Dr. J. S. Meulenhoff, Voorzitter onzer Ver.;

Johann A. W. von Stein, en

Dr. A. F. M. Reynders, Redacteur Fungus.

Met algemeene stemmen heeft deze de inzending onder het motto „Mycena” voor het doel waardig gekeurd.

Bij opening van het naambriefje bleek de ontwerper te zijn ons medelid Ir. A. C. S. Schweers.

Het Bestuur en de Redactie wenschen dezen hartelijk geluk met de uitspraak der jury.

Beknopt Verslag van de Algemeene Ledenvergadering op 6 Juli te Utrecht.

De vergadering verliep overeenkomstig de agenda.

Besloten werd om voor niet-leden Fungus *niet* bij abonnement verkrijgbaar te stellen.

De prijs per los nummer werd voor niet-leden gesteld op 25 cts. per 8 blz.

Als bestuurslid werd herkozen de heer Meulemeester; als lid van de Red. Comm. voor de Mededeelingen Dr. Goethart.

Besloten werd, dit jaar geen tentoonstelling te houden, maar in de plaats daarvan eene meerdaagsche excursie voor de leden.

Het Bestuur zal de regeling daarvan mededeelen in het September-nummer.

Met dankbaarheid werd aangenomen het aanbod van ons medelid Huysman, om in overleg met onzen Conservator verschillende paddenstoelensorten te toetsen aan bestaande beschrijvingen en gevonden afwijkingen te publiceeren, ten einde te komen tot een goede lijst van Nederlandsche zwammen.

In beginsel werd besloten, om sympathie te betuigen met het denkbeeld van Dr. W. Engelhardt tot het vormen van een internationalen band tusschen mycologen van allerlei richting (zie 2e Aank. Nr., blz. 10).

Het Bestuur werd opgedragen om in den geest van de besprekingen de ontvangen circulaire te beantwoorden.

Ons medelid Schwanenburg de Veye had vele exemplaren van *Pluteus pellitus* medegebracht, die in 't bijzonder de aandacht trokken door de zeldzame grootte.

Zeer belangwekkend was de voordracht van ons medelid Schweers, met vertooning van oorspronkelijke Ned. films over de ontplooiing van den stinkzwam (*Phallus impudicus*) uit het duivels- of ungeri en over de rhythmische bewegingen van een slijmzwam (*Badhamia utricularis* — zie 2e Aank.nr., blz. 1).

De in uitzicht gestelde excursie op Zondag kon helaas niet doorgaan, doordat, tengevolge van het droge weer, er zeer weinig paddenstoelen zouden te vinden zijn geweest.

Vertegenw. ster i. d. Phaenologische Ver.

Het bestuur heeft ons medelid mevrouw M. R. S. Boetje

van Ruyven (den Haag, Mesdagstr. 27) bereid bevonden, om in de plaats van wijlen mej. Cath. Cool onze Vereeniging te vertegenwoordigen in de Phaenologische Ver. (De Ver., die bestudeert het verband tusschen de levensverschijnselen van plant en dier en de uitwendige omstandigheden, vooral die van het weer).

Contributie.

De penningmeester herinnert vriendelijk aan zijn verzoek (2e Aank.nr., blz. 13), om de contributie 1929-'30 — vijf gulden — te gireeren (of storten) op postgiro Nr. 90902 van Ir. A. C. S. Schweers te Hengelo (O.), daardoor kan de administratie eenvoudiger gemaakt en kunnen de inningskosten bespaard worden.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE

Propaganda.

Van dit nummer — bij uitzondering 16 blz. groot — ontvangen alle leden een 2e exemplaar met het vriendelijk verzoek, dit te gebruiken in het belang onzer Vereeniging.

Losse nummers.

Schrijvers ontvangen gratis 5 losse nummers, bij tijdige aanvraag meer tegen 5 cts. per exempl. van 8 blz.

Zoo lang de voorraad strekt zijn verkrijgbaar losse nummers; voor leden tegen 10 cts. per exemplaar-; voor niet-leden tegen 25 cts. per exemplaar van 8 blz.

Adressen.

Inocyben: Dr. H. S. C. Huysman, De Bilt, Hessenweg 206.

Russula's: Dr. J. S. Meulenhoff, Den Haag, Ruychrocklaan 30.

Xylaria's: W. J. Lütjeharms, Leiden, Rijksherbarium, Nonnensteeg 1.

Bijzonderheden enz.: Conservator W. J. Lütjeharms, als boven. Gedurende het verlof van den conservator, tot 6 Sept., worden toch inzendingen verwacht. De heer M. A. Donk is zoo welwillend, om gedurende Augustus inlichtingen te verstrekken.

Penningmeester: Ir. A. C. S. Schweers, Hengelo (O.), Wilbertstr. 3, Postgiro 90902.

Bibliothecaris: P. J. A. J. Meulemeester, Zwolle, Diezerstr. 10.

Correspondentie: Fungus, Ulvenhout.

Wie kan opgeven de adressen der leden: Chr. P. van Dongen, H. Polvliet en W. K. W. Matthes ?